

עין משפט ור מצה

בו א מיי פכיד מהל' סנהדרין הל' א ופי"ו מהל' שלמה הלכה ד סמג עשין פה טושי"ע ח"מ כ' רלו סעף א וסי' טו סעף ה נוצרכ אלפס עוד כפ"ג דבי"מ פ"א:

בו ב מיי פי"ה מהל' זכיה הלכה ב סמג עשין פה טושי"ע שס ס' רנב סעף כט:

בח ג מיי פי"ו מהלכות מביה הלכה יא סמג עשין פה טושי"ע שס ס' טו סעף כג:

כב ד מיי שס הל' יב טושי"ע שס סעי' כח: ל ה טושי"ע אה"ע ס' קה סעף ו:

תורה אור השלם

1. רש"ך ורע אבדך אל תעוב ובית אחיך אל תבוא ביום איךך טוב שכן קרוב מאִח רחוק:
משלי כו י

תוספות רי"ד

במסירה: ההיא איתא דאחיבא שבעה בי דינא דרבא וזא"ל בת רי"ח ידענא בה דחשידא אשכונה אפכה רבא לשכנגדה זימנין הוה יתבי ר"ס ודאכ"מ קמי' אייתי הוה שטרא קמי' א"ל ר"ס ידענא ביה דשטרא פריעה הוה א"ל איכא איניש בהדי' מר א"ל דאכ"מ ולא יתא ר"ס ככת ר"ח א"ל בת רי"ח קום לי בגוה מר לא קים לי בגויה. אמר ר"פ השתא דאמר רבנן קים לי בגוי' מילתא הובן גנון אבא מרי דקים ליה בגוי' קרענא שטרא אפומי'. קרענא ס"ד אלא מרענא שטרא אפומיה. פי' וכי עד אחד נאמן להוציא שטר חתום מיד המחזיק בו אפוקי ממונא הוה וותי' בעינן. אלא מרענא שלא אדוק לגבות אותו שטר. ומיקריא גמי לא קרעני' ליה. ואי קשיא מ"ש מהיפך שבעה דרבא דאפיק ממונא עפי"ו בת רי"ח לא דמיא דהתם כיון דאחיבא שבעה דאוריית' שבעה במקום חשלומן עומדת עד שתשבע ותשטר וכיון שלא היתה יכולה להשבע מפני שהיא חשודה בעיניו ולא היה מניחה לישבע עולה מחורב שבעה ואז"ל משהלם משה: אפכה אבל הכא ל"ש הכי: ההיא איתא דאחיבא שבעה ביד דרבכ"א א"ל ההוא בעי"ד תיתי' שתשבע לי במתא אפשר דמיטכסא ומודית א"ל כחובו לי וכותא ורבוה ביד נאמן דכי משתבענא יתבי לי אמר ר"ב כחובו לה א"ל ר"פ משום דאיתיה ממולאי אמרית' מילי ממוליא': והא"ר האי אשורא דדינא דבתיבי מקמי דלחמי' סהדי' תחיתומי דיהו פסולה אלמא מחזי כשיקרא הי"נ מחזי כשיקרא וליתא מדר"ג דאמר ר"ג אומר היה ר"מ אפי' מצאו באשפה חתמו ותתנו לה כשר ואפילו רבנן לא פליגי עליה דר"מ אלא בגי' דבעי' כתיבה לשמה אבל בשאר שטרות מודו ליה דארא' אריי' שטר שלוח בו ופרעי' אינו חוזר ולוח בו שכבר ניש טעמא דנ"ש אבל לשיקרא לא חיישינן: ההוא גברא דאפקיד שב מרגניתא

פה:

חדא ידענא ביה בר' מיאשא דלא אמיד.
אע"ג דאילו הוה ר' מיאשא קיים והוה טעין שלי הוה היה מהימן אע"ג דלא אמיד דאימור מנליה אשכח או מתנה נתנו לו מ"מ לא טעינין ליחמי דמילתא דלא שכיחא היא כי היכי דלא טעינין להו נאנסו בסוף פרק המוכר את הבית (ב"ב דף ע: ושם):

ועוד הא קא יהיב סימנא.
אין לפרש ועוד אפי' אמיד דאי אמיד מה מועיל הסימן דלמא זכנה מיניה אף על גב דהאי סימן דליירי בסדיניה אין רגילות לידע אם לא שהפקיד אצלו מ"מ ככסא דכספא ומטכסא דכסמון ליכא סימן אלא בגופס וההוא לא הוי סימן שהפקיד דאינא למימר דזכנה מיניה אלא יש לפרש דהנך מרי טעמי אין מועילין זה בלא זה דבעינן דלא אמיד וסימן ואי"ת בסוף פ"ק דלעיל (דף יג:.) גבי ארסו וארסומו דקאמר חד דהא קא מודה ועוד האמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ג א"ל אביי וזהא כי לא מודה מי מכשיר ר"ג כו' ומאי קשיא ליה דלמא רב יוסף שני טעממיס מנריך כדאשכחן הכא י"ל דהתם אחי ספיר דאי טעמא דמודה לא מהני לחודיה ההוא טעמא גמי דהלכה כר' גמליאל לא מהני ליה מדי' דלא מכשיר ר"ג אלא ברוב כשרים אאלה והכא רוב פסולין אאלה וליכא אלא חד טעמא דמודה בלדג והי"ק וזהא כי לא מודה פי' אי טעמא דמודה לחודיה לא מהני מי מכשיר כו' והא דאמרנין כהאשה שהלכה (יבמות דף קטו: ושם) ההוא דלפקיד שומשמי גבי חזריה א"ל הב לי שומשמאי א"ל שקילמיניהו א"ל והא כך וכך הוו ובחציאתא רמיין אמר ליה שקלמיניהו והני אחריני יניהו ומשמע התם דאי הוה יהיב סימנים מוצהקים הוה מהימן ולא מהימן איךך צמיגו דלקוחים הס צדי וכן כפרק איחו נשך (ב"מ דף ע.) הני זחי דיחמי היכי דבעינן להו חזין איניש דלתי' ליה דהנא פריכה א"ל אכל לניס דלא דלמא פקדון יניהו ואמי איניש מעלמא ויהיב זהו סימנא ושקיל להו התם מיירי כשיש עדים שהפקיד אצלו דמו לא מהימן למימר לקוח הוא צדי כיון שגא לידו צמרת פקדון אכל דהנא

כשיקרא לא חיישינן אההוא גברא דאפקיד שב מרגניתא דציירי בסדינא בי רבי מיאשא בר בריה דר' יהושע בן לוי שכיב ר' מיאשא ולא פקיד אתו לקמיה דר' אמי א"ל חדא ידענא ביה בר' מיאשא בר בריה דר' יהושע בן לוי אדלא אמיד ועוד הא קא יהיב סימנא ולא אמרן אלא דלא רגיל דעייל ונפיק להתם אבל רגיל דעייל ונפיק להתם אימיש אחרינא אפקיד ואיהו מיוחא חוזה ההוא גברא דאפקיד כסא דכספא בי חסא שכיב חסא ולא פקיד אתו לקמיה דרב נחמן אמר להו ידענא ביה בחסא דלא אמיד ועוד הא קא יהיב סימנא ולא אמרן אלא דלא רגיל דעייל ונפיק להתם אבל רגיל דעייל ונפיק להתם אימר איניש אחרינא אפקיד ואיהו מיוחא חוזה ההוא דאפקיד מטכסא בי רב דימי אחוה דרב ספרא שכיב רב דימי ולא פקיד אתא לקמיה דרבי אבא אמר להו חדא ידענא ביה ברב דימי דלא אמיד ועוד הא קא יהיב סימנא ולא אמרן אלא דלא רגיל דעייל ונפיק להתם אבל רגיל דעייל ונפיק להתם אימא אחרינא אפקיד ואיהו מיוחא חוזה ההוא דאפקיד מטכסא בי רב דימי אחוה דרב ספרא שכיב רב דימי ולא פקיד אתא לקמיה דרבי אבא אמר להו חדא ידענא ביה ברב דימי דלא אמיד ועוד הא קא יהיב סימנא ולא אמרן אלא דלא רגיל דעייל ונפיק להתם אבל רגיל דעייל ונפיק להתם אימא אחרינא אפקיד ואיהו מיוחא חוזה ההוא דאמור להו נכסיי לטוביה שכיב אתא טוביה א"ר יוחנן הרי בא טוביה אמר טוביה ואתא רב טוביה לטוביה אמר לרב טוביה לא אמר ואי איניש דגים ביה הא גים ביה אתו שני טוביה בישנן ותלמיד חכם תלמיד חכם קודם קרוב ות"ח ת"ח קודם איבעיא להו שכן וקרוב מאי ת"ש יטוב שכן קרוב מאח רחוק שניהם קרובים ושניהם שכנים ושניהם חכמים אשורא דדייני א"ל רבא לבריה דרב חייא בר אבין תא אימא לך מילתא מעליותא דהוה אמר אבוך הא דאמר שמואל אבוך חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפילו יורש מחול שמואל יבמכנסת שטר חוב לבעלה וחזרה ומחלתו שאינו מחול מפני שידו כידה: הריביתיה דרב נחמן זבינתה לכתובתה בטובת הנאה איגרשה ושכיבה אתו קא תבעי לה לברתה אמר להו רב נחמן ליכא דליסבא לה עצה תיזיל

הכותב לאשתו פרק תשיעי כתובות

כשיקרא.
שלא נכתב על מלוה זו: לא חיישינן.
אם לא שיש בדבר ביטול שטר גמור: שז מרגניסא דליירי כסדינא.
שבע מרגליות כרורות בסדין אחד הפקיד ציד ר' מיאשא: ולא פקיד.
לא זזה לאנשי ביתו שחטפתו מימה: אסו לקמיה דר' אמי.
לחצוב את היורשין והיורשין אומרים שמא של אבינו היו: דלא אמיד.

אינו עשירי: סימנא.
דאמר כסדין הס כרורות והם שבע: שכיב חסא ולא פקיד.
שטבע צנהר כדאמר ביצמות צפ' כתרס' ד' קסא': מטכסא.
צבוס משי צינד"ל בלע"ז: ההוא דאמר להו.
בזוואת מימה נכסי לטוביה ולא פירש לאיזה טוביה: דגים ציה.
רגיל אצלו ומגו דגייסי אהדדי קורא לו בשמו כאליו לא נסמך: ס"ח קודם.
דמסתמא אדם מזליך מעשיו לזכות בשעת מימה דאמר מר (ברכות ל:.) כל הנציאים לא נתנצלו אלא למהנה תלמידי חכמים ונכסיו: שורא דדייני.
הטלת הדיינים לפי מה שיראו דיינים שהיה דרכו של מת לקרב את זה יותר מזה או מי שצנניהן טוב ויטג דרךך ישרה שיש לומר זו נמכין המת לזכות: שורא.
כמו א' שדי צימא (שמות טו) דמתרגמינן ירה ציס הטיל ציס: וחזר ומחלו.
המוכר שהו מלוה מחלו ללוה: מחול דאמר ליה לזה ללוקח לאו בעל דברים ידי את: ואפי' יורש.
של מלוה מוחל: זבינתה לפוטתה.
מכרה שעבוד כמזבחה לאחרים בעודה תחת בעלה: בעוטנא סהא.
דבר מועט שאינו אלא כחזוק טובה שקורין גרי"ד מפיק רלון.
ולפי שהלוקח מטיל מעותיו בספק שמא תמות היא צחי בעלה נאמר דאמר להו שיתנא דמי': ה"ג אסו תבעי לה לצרפה.
אתו לקוחות וקא תבעי לה לצרתה הבאה לגבות כמזבח אמה מאביה ולירש הכתובה מכח אמה ואלו צאין ליטול אותה הימנה לומר אמך מכרה לנו: תיזיל

אימא לך מילתא מעליותא אמר אבוך
הא דאמר שמואל אבוך חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפילו יורש מחול שמואל יבמכנסת שטר חוב לבעלה וחזרה ומחלתו שאינו מחול מפני שידו כידה: הריביתיה דרב נחמן זבינתה לכתובתה בטובת הנאה איגרשה ושכיבה אתו קא תבעי לה לברתה אמר להו רב נחמן ליכא דליסבא לה עצה תיזיל

כשיכא אין זו סימן והא ליכא למיחש שמא יכירו בטביעת עין דהא לא שכיח ורשצ"א נראה לו לפרש חדא דלא אמיד וליכא למיחש דלמא דר' מיאשא יניהו ועוד דלמלא דליניש אחרינא הוו גמי ליכא למיחש דהא קא יהיב סימנא: פי' צקונטרס דליירי כסדינא ושבעה אין וזהאשה שדלכה (יבמות דף קטו:.) לא הוי סימן כי האי גוונא: **שורא דדייני**.
לא כפי' הקונט' שפי' שילמדו הדיינים דעמו של נותן למי רצונו ליתן יותר אלא אומר ר"ת שהדיין יתן למי שירצה ומציא ראייה מסוף פ"ק דגיטין (דף יד: ושם) גבי הולך מנה לפלוני ומת משלח מה שירצה שלים יעשה וקרי ליה התם שורא ועוד צפ' כתרס' דקידושין (דף עז. ושם) אמרינן דנאנחן דיין לומר לזה זכיתי כו' אכל אין בעלי דינים עומדים לפניו אין נאמן ופרין וניהדר ונידייניה ומשי בשורא דדייני ואי כפי' הקונט' שהדיינין אומדין דעתו של נותן אכתי ניהדר ויעשה שורא וכן ביצועשמי למי שירא דדיינים להחליט מחליטין ואם תאמר אם כן יתן הדיין למי שינן לו יותר שטר וי"ל דכל דיין דמקבל אגרא לאו דיינא הוא': **המזכיר שטר חוב**
לחבירו כו'.
תימה לר"י היאך יכול למכור החוב דשאלמא כשיש ללוה קרקעות מוכר לו אותו שיעבוד שיש לו על הקרקעות אכל כשאין לו כלום מה מוכר לו ונראה לו דלא הוי מכר מדאורייתא דאי הוי מכר אמאי מחול וכן נראה לר"ת דלא הוי מכר אלא מדרבנן ומיימי ראייה מדאמר צפ' מי שמת (ב"ב דף קמ: ושם) אמר רבא אמר ר"ג מתנת שכי"מ מדרבנן סופרים ופרין והאמר ר"ג אע"ג דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפילו יורש מחול מודה שמואל שאם נתנו במתנת שכי"מ שאינו יכול למחול כו' משמע דמידי דאורייתא אינו יכול למחול ויש לדחות דלעולם אפי' הוי מכר שטר דאורייתא יכול למחול והתם ה"פ א"א בשלמא דאורייתא מש"ה אינו יכול למחול היורש לפי שהוא אינו יורש אלא המקבל מתנה הוא היורש דאם הוא מדאורייתא אם כן נפקא לן מוהיה ציוס הגחילו את בניו התורה נתנה רשות לאז להנחיל לכל מי שירצה אלא אי אמרת דרבנן אמאי אין יכול למחול הלא אפי' מידי דאורייתא יכול למחול כ"ש מתנת שכי"מ דרבנן וא"ת אמאי איצטרריך למעוטי שטרות מאונאה" אם מכר שטר חוב לא הוי דאורייתא וי"ל דהיי דהחוב אינו מכור מ"מ שייך זו אונאה שהוא שזה הרבה לקונה שימכרנו צדמים יקריס ללוה א"ר כגון שהיה חייב לו מלוה על פה ומעלה לו דמים שיכתוב לו השטר: **בפני שידו בידה**.
תימה לר"י דבסוף שנים אוחזין (ב"מ דף ט: ושם) גבי מלא שובר צומן שהאשה מוחלה ויחזר לבעל ופרין וליחוש דלמא כתבה ליתן צניסין וכו' ומשני שמע מינה איתא לדשמואל דאמר המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול והשתא אכתי ניוחש דלמא כתבה ליתן צניסין ולא נתנה עד תשרי ואולנה והכניסתה לכתובתה לבעלה שאינה יכולה למחול כדאמר' הכא וז"ל דמיירי התם בדידעי דלית לה בעל:

תיזיל
דינא דגרמי א"ו אע"פ שהשטר אינו פרוע יכול למחול לו מפני שא"י להקנותו המנה שאינו בעין דלמלה להוצאה ניתנה ואין הקנין חל אלא בדבר שהוא בעין לא בדבר שאינו בעין ופניו זה הטעם יכול למחול זה שלא הקנות גוף המנה אלא זכות נתן לו שיוכל לתובעו וכיון שזה קדם ומחל לו בטלה זכותו.
א' וה"ט דשמואל שלא קנה הלוקח גוף בפ' מ"ש רבא ארי"ג מתנות ש"מ מדרבנן הוא גזירה שמא תטרף דעתו עליו ומי ארי"ג הכי והא ארי"ג ארי"ג אע"ג דא"ש האומר וכו' מודה שמואל שאם נתנו במתנות ש"מ שאינו י"ל אא"כ מדאורייתא מ"ה אי"ל אא"א דרבנן מאזי אי"ל אינה כשל תורה ועשהו כשל תורה אלמא שטעמא דמילתא הוי דמתנות שכיב מרע [אי"ל אינו] אלא משום דדבריו ככתובין וכמ"ד וכאליו היו הוזזים ביד מקבל מתנה דמי דומיא דמכנסת שט"ח לבעלה שזכה הבעל בנכסים והוי ידו כידה לכל

מסורת הש"ס

א' ב"מ קמ: א' ב' [קדושין עז. וש"נ.]
א' [לקמן פו. וש"נ.]
ד' צימא ציבור ממלא כנשיי גיטין נב: ד"ה ולא אמיד.]
א' ג"ל ירה ציס דמתרגמינן שדי צימא:]
ו' [וצימא ציבור כמנו מוס' לקמן לז' ד"ה לימא רב וכו' וע"ע מוס' ב"ב לה. ד"ה שורא:]
ו' [ב"מ טו: ושם.]

גליון הש"ס

גב' דלא אמיד.
ענין כספר האנא להר"ה מדה יב וצומנ"ן סס.

לעני רש"י

צינד"ל [צינדי"ר].
בר של משי.

גרי"ד.
הכרת טובה.

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

^[1] נראה דלי' היטוי טעמא דשמואל מודה דאם נתנו במתנת ש"מ דאין יכול למחול וכדאמר וכו'